

MLADI, VJERA I CRKVA DANAS Dogmatsko-ekleziološki pristup

Antun ŠKVORČEVIĆ

UVOD

Valjalo bi u samom pristupu zadanoj temi izbjeći jedan od osnovnih mogućih nesporazuma. Naime, sam naslov teme govori o *dogmatsko-ekleziološkom* pristupu mladima, te bi mogao sugerirati da mladi kao takvi imaju neku svoju posebnu ekleziološku vrijednost koju drugi nemaju. Značilo bi to pripisati jednom neteološkom elementu teološku kvalifikaciju.

Dobro je i ovdje prisjetiti se onoga što Pavao piše Galaćanima: „Uistinu, svi ste sinovi Božji, po vjeri, u Kristu Isusu. (...) Nema više: Židov – Grk! Nema više: rob – slobodnjak! Nema više: muško – žensko! (I dodao bih – nema više: mlad – star!) Svi ste vi Jedan u Kristu Isusu!” (Gal 3, 26.28). Drugim riječima, generacijska ili bilo koja druga razlika među ljudima, ne može biti polazištem teološkog govora o Crkvi. Ali obrnuto, teološko poimanje Crkve može biti jedno od valjanih polazišta pristupa mladima.¹

S toga stajališta moguće je otkriti eklezijalnu znakovitost mladih u nekoliko pravaca. Ponajprije, Crkva shvaća samu sebe kao otvorenu i nedovršenu stvarnost, pozvanu na trajnu obnovu (*semper reformanda!*) u svom hodu prema konačnoj eshatološkoj punini života. U otvorenosti mladih za istinske vrijednosti života, u njihovoj želji za promjenom postojećeg, u iščekivanju boljeg i pravednijeg svijeta, Crkva nalazi u *znaku* ono što ona jest po volji Isusa Krista. U toj istoj otvorenosti mladih Crkva nazire temeljni preduvjet *evangelizacije*, kroz koju se ostvaruje u jednoj od svojih bitnih funkcija. Nije manje važna niti činjenica da mladi svojim radikalnim opredjeljenjem za istinske vrijednosti nerijetko postaju *oporba i protest protiv loše življene crkvenosti*. Na taj način oni su snažan poticaj Crkvi da dosljednije živi ono što je po Isusu Kristu pozvana biti.

¹ Već iz ovog rečenog dovoljno je očita kompleksnost teme. Problematično je upravo *dogmatsko-ekleziološko motriste* s kojeg bi trebalo pristupiti pitanju mladih. S jedne strane mladi nemaju crkvenotvornog značenja, s druge pak, sučeljujući sadržaj vjere Crkve o sebi samoj s mladima, valja računati s opasnošću da mlade „ideologiziramo” u vlastite svrhe. Ta je opasnost puno manja u *pastoralno-ekleziološkom pristupu* mladima. No, to je predmet izlaganja koje ima naslov „Mjesto mladih u životu i radu kršćanske zajednice”.

Na takav pristup mladima upućuju govori pape Ivana Pavla II, jednog od najvećih suvremenih poznavalaca i evangelizatora mladih. Stoga, usprkos problematičnosti ove teme,² vrijedi potražiti u njegovim tipičnijim govorima mladima³ ono što je prosvjetljujuće. Dakako, sve to u granicama koje nam vrijeme i mogućnosti dopuštaju.

Može se učiniti da na taj način bježimo od stvarnih pitanja i problema, jer Papini govori odražavaju očekivanja i zahtjeve kakvi bi mladi trebali biti, a ne kakvi oni stvarno jesu s obzirom na Crkvu. Budući da Papa uvijek polazi od konkretne situacije mladih u zemlji koju posjećuje i nerijetko odgovara na postavljena pitanja mladih, bojazan nije opravdana. Dapače, u njegovim govorima nalazimo dragocjenu sintezu ekleziološkog pristupa mladima na razini gotovo cijeloga svijeta. Ona zacijelo može biti vrijedna i za pristup mladima u našim prilikama.

I. VRIJEDNOST MLADIH

Prvo pitanje koje nam je zadano naslovom teme i na koje valja odgovoriti jest: tko su zapravo mladi i koja im je vrijednost?⁴ Recimo samo nekoliko temeljnih elemenata koji su od pomoći za razumijevanje Papina ekleziološkog pristupa mladima.

Ponajprije iznenađuje Papina dosljedna pozitivnost u pristupu mladima. Papa zacijelo ne isključuje da je mladost određena godinama starosti, no ona je u njegovim govorima prvotno *stanje duha, svojstvo i kvaliteta osobe*. Tako, među ostalim, kaže da „biti mlad znači posjedovati u samom sebi stalnu otvorenost duha, trajno biti u traganju za dobrom i ustrajno biti u hodu za ciljem”.⁵ Mladost je osjetljivost za napetost između dobra i zla koje postoji u svijetu, patnja zbog trijumfa laži i nepravde, želja koristiti i služiti inicijativama u korist potlačenih, spontano odbacivanje zla i težnja za dobrom.⁶ Prednosti mladosti su: dinamizam, kreativnost, spontanost, nada, radost i osobito sposobnost velikodušno se dati na službu drugima.⁷ „Mladost je vrijeme nade, obećanja, entuzijazma, planova, ideala.”⁸ To

---

2 Imajući na umu složenost teme, spomenutu u prethodnoj bilješci, opredjeljujemo se za Papine govore jer nam se čini da u njima imamo valjanu paradigmu ekleziološkog pristupa mladima, gdje su izbjegnute spomenute opasnosti.

3 Osvrćemo se na njegove govore održane u Sjevernoj Americi, Meksiku, Portugalu, Španjolskoj, Francuskoj, Austriji, Njemačkoj, Nizozemskoj, Japanu i Filipinima te na Poruku mladima prigodom Međunarodne godine mladih.

4 Ne spada na nas baviti se detaljnije tim pitanjem. O njem je više riječi u koreferatu pod naslovom „Papa Ivan Pavao II. i mladi”.

5 Govor studentima Sveučilišta Santo Tomas u Manili 18. 2. 1981, u: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, Libreria Editrice Vaticana, 3 (1981) 361.

6 Usp. Govor mladima Portugala u Lisabonu u: Parque Eduardo VII 14. 5. 1982, u: *Insegnamenti* 6 (1983) 1680.

7 Usp. Govor studentima Katoličkog sveučilišta SAD-a 7. 10. 1979, u: *Insegnamenti* 2 (1979) 674.

8 Govor mladima Nigerije 13. 2. 1982, u: *Insegnamenti* 5 (1982) 392.

je ujedno i vrijeme pitanja, te kad si mladi više ne postavljaju pitanja, prestali su biti mladi.⁹

Osobitu vrijednost mladih Papa vidi u njihovoj *otvorenosti, nedorečenosti, pitanjima* koja postavljaju o sebi samima, svijetu, u otkrivanju svoga vlastitog „ja“, mogućnosti odlučiti se za konkretnog čovjeka u kojeg je upisan naum budućnosti. To je vrijeme kada se za budućnost „mnogo ili zapravo sve odlučuje“.¹⁰ Sve to Papa naziva bogatstvom mladosti, naglašavajući da je sama mladost bogatstvo.¹¹ „To je bogatstvo otkrivanja i ujedno određivanja, odabiranja, predviđanja i donošenja prvih vlastitih odluka, koje će biti važne za budućnost u strogo osobnoj dimenziji ljudskog života. Istodobno te će odluke imati nemalu društvenu važnost.“¹²

S tom nedorečenošću i otvorenošću u najužoj je vezi *potreba formiranja mladih*, što predstavlja također jednu od temeljnih vrijednosti mladosti. U tom smislu mladima Francuske u Parku Prinčeva u Parizu izjavljuje da su mladi oni koji se na poseban i odlučujući način nalaze u toku vlastitog formiranja. Ne da čovjek nije cijeloga života u formiranju, on to zacijelo jest od rođenja do smrti, no mladi su to na poseban način, pa je stoga mladost bogato i odlučujuće doba života.¹³

Ne zalazeći šire u analizu Papina opisa mladih, iz ovih nekoliko navoda njegovih misli očita je temeljna vrijednost mladih: njihova otvorenost, traganje za istinskim vrijednostima, smislom, vlastitim samoostvarenjem.

2. MLADI I VJERA

Podsjećajući mlade na ovu njihovu egzistencijalnu situaciju, Papa ne propušta ujedno spomenuti im da u taj obzor ulazi i *vjera* kao jedna od najizvršnijih mogućnosti samoostvarenja i kao najbolji odgovor njihovoj težnji za istinskim svijetom. Bog ulazi bitno u definiciju čovjeka jer „bez Boga čovjek gubi ključ sebe samoga, gubi ključ svoje povijesti“.¹⁴ Gotovo u svakom Papinu govoru mladima odzvanja

9 „Les questions du jeune homme sont essentielles. Les réponses le sont aussi.“ Govor mladima Francuske u Parku Prinčeva u Parizu 1. 6. 1980, u: *Insegnamenti* 3 (1980) 1619. Mladima Nizozemske Papa će reći: „Quand les jeunes ne se posent plus de questions, ils cessent d'être des jeunes.“ U: *Documentation Catholique* (= DC) 67 (1985) 646.

10 Govor mladima Njemačke u Munchenu 19. 11. 1980, u: *Insegnamenti* 3 (1980) 1347.

11 Usp. Papina poruka mladima prigodom Međunarodne godine mladih, u: *Tri poruke Ivana Pavla II. u Međunarodnoj godini mladih. Mladi i nada*, GK, Zagreb, 1985, 22–23.

12 Nav. dj., 23.

13 Usp. Govor mladima Francuske u Parku Prinčeva u Parizu 1. 6. 1980, u: *Insegnamenti* 3 (1980) 1347.

14 „Oui, sans Dieu, l'homme perd la clef de lui-même, il perd la clef de son histoire. Car, depuis la création, il porte en lui la ressemblance de Dieu. Celle-ci, reste en lui à l'état de voeu implicite et de besoin inconscient, malgré le péché. Et l'homme est destiné à vivre avec Dieu.“ Poruka mladima Francuske 1. 6. 1980, u: *Insegnamenti* 3 (1980) 1613–1614. Stoga svijet koji se gradi bez Boga, na neki način je protiv čovjeka: „Un monde sans Dieu se construit tout ou tard contre l'homme.“ Nav. dj., 1616. U tom smislu kaže i mladima Japana: „E Cristo che rivela a noi, nella sua pienezza, il significato del mondo e la dignità e il destino dell'uomo.“ Govor mladima Japana u Tokiju-Budokan 24. 2. 1981, u: *Insegnamenti* 4 (1981) 516.

jeka saborske izjave da „misterij čovjeka postaje jasan jedino u misteriju utjelovljene Riječi”,¹⁵ kao i poziv iz njegova nastupnog programatskog govora „Otvorite vrata Kristu!”

U tom smislu u Poruci svećenicima prigodom Međunarodne godine mladih kaže: „...dobro koje mi možemo predložiti mladima izrazuje se uvijek u poticaju: *Slijedi Krista!* Mi nemamo drugoga dobra koje bismo mogli predložiti; nitko nema većega dobra koje bi mogao predložiti. Slijedi Krista, to znači, prije svega, nastoj *pronaći samoga sebe* na najdublji i najistinskiji mogući način. Nastoj pronaći samoga sebe kao čovjeka. Naime, Krist je upravo onaj koji – kako naučava Koncil – 'otkriva ... potpuno čovjeka čovjeku i daje mu upoznati njegovu veoma uzvišeno zvanje'.”¹⁶ „Da, u Kristu počinjete razumijevati potpunije sebe. (...) Krist, ne samo da objavljuje Boga čovjeku nego i čovjeka samome sebi. U Kristu pronalazimo tajnu naše vlastite ljudskosti”, kaže mladima Engleske i Japana.¹⁷

Papini susreti s mladima na njegovim apostolskim putovanjima i nemaju druge svrhe nego mladima prikazati i navijestiti Krista kao najčvršći temelj njihova života i budućnosti. U tom smislu posebno je snažna riječ koju kaže mladima Sjedinjenih Američkih Država: „I tako vas danas pozivam da gledate Krista. Kad ste zadivljeni misterijem sebe samih, gledajte Krista, koji vam daje smisao života. Kad tražite doznati što znači biti zrela osoba, gledajte Krista, koji je punina ljudskoga bića. I kada tražite predodžbu o svojoj ulozi u budućnosti svijeta i SAD-a gledajte Krista. Samo ćete u Kristu doseći svoje mogućnosti kao građani SAD-a i svjetske zajednice.”¹⁸ K tome će, utvrđujući mlade Francuske u vjeri u Krista, dodati da im je Isus Krist presudno važan za život zbog toga što je on osoba u kojoj se odvija i događa trajan dijalog između Boga i čovjeka, te je u njemu tek jasno tko je čovjek.¹⁹ Stoga nakon svih problema koje su mu iznijeli mladi Nizozemske on odgo-

---

15 GS 22.

16 Papina poruka svećenicima, u: *Tri poruke Ivana Pavla II*, 13–14.

17 Govor mladima Walesa u Ninian Parku 2. 6. 1982, u: *Insegnamenti* 5 (1982) 2103.

„Yes, in Christ you begin to understand yourselves more fully. This is what the Second Vatican Council wanted to emphasize when it stated: 'The truth is that only in the mystery of the Incarnate Word does the mystery of man take on light'. In other words, Christ not only reveals God to man, but he reveals man to himself. In Christ we grasp the secret of our own humanity.” Nav. dj., 2099–2100. Usp. Govor mladima Japana u Tokijo-Budokan 24. 2. 1981, u: *Insegnamenti* 4 (1981) 516 i 520.

18 Govor studentima High School na Madison Square Garden 3. 10. 1979., u: *Insegnamenti* 2 (1979) 567. Slično kaže mladima Portugala: „...Solo in Cristo troverete risposta ai vostri problemi e alle vostre inquietudini. E voi sapete perche: Egli fu l'uomo che piu amo; e ci ha lasciato un 'codice' di amore, il suo Vangelo che letto dal 'Concilio', ... proclama la liberta dei figli di Dio; rifiuta tutta la schiavitù, derivata, in ultima analisi, dal peccato: rispetta integralmente la dignita della coscienza e la sua libera decisione; senza interrompere ricorda che tutti i talenti umani devono convertirsi in servizio di Dio e degli uomini; e, finalmente, a tutti raccomanda la carita (GS 41).” Govor mladima Portugala u Lisabonu u Parque Eduardo VII 14. 5. 1982, u: *Insegnamenti* 5 (1982) 1680.

19 „...En lui (Christ), se deroule continuellement un dialogue: l'entretien de Dieu avec l'homme et de l'homme avec Dieu”. Govor mladima Francuske..., u: *Insegnamenti* 3 (1980) 1617. „...Il (Christ) est le *dialogue*, le dialogue avec tout home...”. Nav. dj., 1619.

vara: „Ono što je najvažnije, dragi prijatelji i prijateljice, jest da *nastavite vjerovati!* (...) *Imajte hrabrosti vjerovati u Krista.*”²⁰

Tako je antropologija Papina pristupa mladima bitno kristološki utemeljena, što ima svoje presudno značenje za njegovo eklezijalno vrednovanje mladih.

3. EKLEZIJALNA VRIJEDNOST MLADIH

a) Značenje mladih za Crkvu: mladi znak Crkve

Jedna od temeljnih Papinih tvrdnji s obzirom na eklezijalnost mladih jest: „Crkva gleda na mlade; dapače Crkva na osobit način *gleda na samu sebe u mladima* – u vama svima zajedno i u svakoj i svakomu od vas.”²¹

Kako to Crkva vidi sebe u mladima? Ponajprije Ivan Pavao II. vidi u mladima, može se reći, „*biološku*” *mladost Crkve*. Sastavljena od ljudi različitih generacija, različite starosne dobi, Crkva – baš kao i svaka obitelj – ima svoju mladost i oslonac u mladima. „Ako je čovjek temeljni i ujedno svakodnevni put Crkve (Redemptor hominis, 14) – piše Papa – onda se dobro razumije zašto Crkva pripisuje *osobitu važnost dobi mladosti* kao ključnoj etapi života svakog čovjeka. Vi, mladi, utjelovljujete upravo tu mladost: vi ste mladost naroda i društva, mladost svake obitelji i cijeloga čovječanstva; vi ste i mladost Crkve. Svi gledamo prema vama, jer svi mi, po vama, u nekom se smislu trajno iznova pomlađujemo. Stoga vaša mladost nije samo vaše vlasništvo, osobno ili naraštajno vlasništvo: ona pripada ukupnosti onog prostora kojim svaki čovjek prolazi na putu svoga života i istodobno ono je *osobito dobro za sve*. Ono je dobro samog čovječanstva.”²²

Zatim, već je Ivan XXIII, bez obzira na vjeru, u samoj mladosti mladih, vidio *znak Crkve*. Naime, otvorenost mladih, spremnost zauzeti se za istinske vrijednosti čovjeka i života, želja obnove čovjeka i svijeta, znak su Crkve uvijek pozvane na obnovu. U svom govoru mladima u Meksiku Ivan Pavao II. podsjetit će na misao Ivana XXIII: „Crkva vidi u mladima veliku obnoviteljsku snagu, koju je naš predšasnik Ivan XXIII. smatrao simbolom Crkve, pozvane na trajnu obnovu same sebe, ili na neprestano pomlađivanje.”²³

No, valja dobro uočiti da niti Ivan XXIII. niti Ivan Pavao II. ne pripisuju mladosti kao mladosti eklezijalno značenje, nego vide u njoj *znak* onoga što Crkva

20 Govor mladima Nizozemske u Amersfoortu 14. 5. 1985, u: DC 67 (1985) 646. „C'est la chose qui compte le plus, chers amis et amis: que vous *continuez a croire!* Le secret de la solution des difficultes ennumerées, et de toute autre difficulte que la vie peut presenter, est dans la foi. (...) *Ayez le courage de croire dans le Christ*. S'il est avec vous, vous pourrez affronter aussi les grands problemes de l'heure presente et les resoudre.” Nav. dj., 646. „Voilà, chers jeunes, le secret d'une vie chretienne tout a la fois coherent et joyeuse: le secret est dans un amour sincere, personel, profond, pour le Christ.” Nav. dj., 647.

21 Papina poruka mladima prigodom Međunarodne godine mladih, u: *Tri poruke*, 55.

22 Nav. dj., 19.

23 Govor studentima Instituta Miguel Angel u Mexico City 30. 1. 1979, u: *Insegnamenti* 2 (1979) 267.

jest i što bi trebala biti po zamisli Isusa Krista. Pavao VI. će na svršetku II. vatikanskog sabora u Poruci mladima jasno reći da je *Crkva mladost svijeta*, zbog trajne prisutnosti u njoj vječno mladog Krista. „Bogata dugom prošlošću – piše on – koja zauvijek u njoj živi, i hodeći prema ljudskoj savršenosti u vremenu i prema konačnom određenju povijesti i života, ona (Crkva) je prava mladost svijeta. Ona posjeduje ono što je snaga i ljepota mladih: sposobnost radovati se nad onim što započinja, dati se nepovratno, obnavljati se i krenuti u nova osvajanja. Gledajte je i naći ćete u njoj lice Krista, pravog heroja, poniznog i mudrog, proroka istine i ljubavi, druga i prijatelja mladih.”²⁴

Činjenica da mladi posjeduju sposobnost živjeti *zajedništvo* sa svima, promicati razumijevanje, zbližavanje, bratstvo svih ljudi, za Papu je *znak onog jedinstva svega u Bogu, kojem je Crkva sakrament* a – među ostalim – ima svoj izraz u njezinu ekumenskom nastojanju i dijalogu s drugim religijama i sa svijetom. Stoga na pitanje kako Crkva sebe gleda u mladima, Papa daje daljnji odgovor: „Crkva vidi samu sebe kao 'sakrament ili znak i sredstvo unutarnjeg sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskoga roda' (LG 1). I dakle vidi sebe združenu s velikom ljudskom obitelji koja neprestano raste. Vidi sebe u sveopćim dimenzijama. Vidi sebe na putovima ekumenizma, to jest jedinstva svih kršćana, jedinstva za koje je sam Krist molio i koje je u naše doba neprijeporno hitno potrebno. Vidi sebe i u dijalogu sa sljedbenicima nekršćanskih religija i sa svim ljudima dobre volje. Takav dijalog jest spasenjski dijalog, koji može služiti u miru u svijetu i pravdi među ljudima. Vi, mladi, nada ste Crkve koja upravo tako vidi sebe i svoje poslanje u svijetu.”²⁵

Očito je iz svega rečenog da Papa razvija *teološki pojam mladosti Crkve*, koja se trajno obnavlja i pomlađuje kroz vjeru u Krista Isusa u svakom svome članu, bez obzira na njegove godine i generacijsku pripadnost. Mladost je dakle teološko svojstvo Crkve, kojem su mladi znak.

Nazivajući mlade *nadom Crkve* u upravo navedenom tekstu, Papa čini nov pomak u svom poimanju eklezijalne znakovitosti mladih. Naime, na crti Deklaracije o kršćanskom odgoju „*Gravissimum educationis*” II. vatikanskog sabora, koji mlade naziva „*nadom Crkve*”²⁶ Papa razvija svoju misao o mladima kao budućnosti društva i Crkve. Od svog nastupnog govora, gotovo uvijek kad se susreće s mladima, neumorno im ponavlja: „Vi ste nada Crkve, vi ste nada svijeta!” Kaže da upravo zato nastoji diljem svijeta susretati se s mladima, što ima prema njima veliko poštovanje, jer oni su nada svijeta i Crkve.²⁷ Mlade Francuske pak uvjerava da vjeruje u mlade „jer oni su posvuda, danas kao i jučer, nosioci velike nade za svijet i Crkvu”.²⁸ Novim sposobnostima, novom zauzetošću, novim entuzijazmom gradit

24 Poruka mladima na svršetku II. vatikanskog sabora, u: *Enchiridion Vaticanum 1. Documenti del Concilio Vaticano II 1962–1965*, Ed. Dehoniane, Bologna, 1985¹³, br. 531, str. 315.

25 Papina poruka mladima..., u: *Tri poruke*, 56.

26 GE 2.

27 „En todas mis visitas pastorales, en las diversas partes del mundo, he querido siempre reunirme con los jóvenes. Lo hago por la gran estima que nutro hacia vosotros y porque sois la esperanza de la Iglesia, no menos que de la sociedad.” Govor mladima Španjolske u Madridu 3. 11. 1982, u: *Insegnamenti* 5, vol. 3 (1982) 1114.

28 Govor mladima Francuske..., u: *Insegnamenti* 3 (1980) 1608.

će svijet sutrašnjice u društvu i Crkvi. Temelj i izvor te nade nije jednostavno snaga kojom mladost raspolaže, nego sam Isus Krist.²⁹

U Papinim govorima mladima ne nedostaje niti znakovitost dinamizma *eshatološkog „već” i „još ne” Crkve*, kojeg on nazire u mladima. Tako im, među ostalim, kaže da su se već osposobili da na se preuzmu teret i odgovornost budućnosti, u njima je ona već počela, ali ne posvema, jer je nemaju još prilike djelom ostvariti.³⁰

Eshatološkoj napetosti „već” i „još ne” Crkve, znakovito prisutnoj u mladima Papa osvjetljuje teološki temelj, kad mladima govori o potrebi *vjerskog odgoja*, koji nije drugo nego upoznati osobu Isusa Krista. „To je sve što čini taj odgoj, to je smisao života: upoznati Krista”, kaže mladim Amerikancima.³¹ Kroz življenje zajedništva u vjeri s Isusom Kristom, mladi već jesu Crkva sadašnjice, ali je u njima počela živjeti i ona buduća. Tako mladima Nizozemske kaže: „Radostan sam da Nizozemska Crkva ima još pred sobom veliku budućnost. I ta budućnost nije utjelovljenja ni u kom drugom nego u vama. Vi ste sutrašnja Crkva. Pravo je da se osjetite ponosnima, ali trebali biste također osjetiti i svu odgovornost. Krist se oslanja na vas kao na generaciju koja teži za puninom svoje zrelosti na pragu trećeg tisućljeća. Pripada vama ponijeti poruku Kristovu generaciji 2000-tih godina.”³²

b) Mjesto mladih u Crkvi

Do sada smo uglavnom slijedili Papinu misao o mladima kao *znaku Crkve*. Ovdje smo, međutim, pošli već korak dalje, jer Papa govori o *ulozi mladih u Crkvi*. Na veoma iznijansirani način on će reći mladima Austrije da bi bilo promašeno sanjati o nekoj drugoj Crkvi; njima je mjesto u konkretnoj sadašnjoj Crkvi, koja je potrebna obnove. Crkva ne pozna nikakvih podjela, pa ni generacijske. Sada je izgrađuju kao mladi kršćani a kasnije kao očevi i majke u različitim zvanjima.

Vrijedi čuti te Papine riječi: „Isus kaže danas svakome od vas ono što je kazao sv. Franji Asiškome: obnovi moju kuću – Crkvu. Mnogi sanjaju o jednoj drugoj, posve novoj Crkvi. Krist vas poziva da mu poklonite *zalaganje za sadašnju Crkvu*: nju vi trebate obnoviti. Već danas može započeti vaša služba, pomoći izgrađivati sutrašnju Crkvu: Crkvu koja ne pozna podjele, bilo konfesionalne, bilo generacijske; Crkvu koja mnogima pruža domovinu i jasno naznačuje da ovaj svijet nije naše konačno boravište. U toj Crkvi svi vi imadete svoje mjesto, svoju zadaću. Izgrađujte tu Crkvu kao mladi kršćani, kao buduće majke i očevi, kao vjernici u mnogim zvanjima i životnim područjima.”³³

29 „Ecco desidero dirvi che appunto *Cristo* e il Maestro e l'*educatore* della *speranza*. Egli ne e la *sorgente*. Ascoltando le sue parole, vivendo la Vita che Egli vuole condividere con ogni uomo, si trova il senso piu pieno della vita.

Si, *Cristo* ci svela in fondo il senso della vita umana. Egli ce ne mostra anche l'*avvenire definitivo in Dio*.” Govor mladima Japana..., u: *Insegnamenti* 4 (1982) 520.

30 Usp. Govor mladima Portugala..., u: *Insegnamenti* 5 (1982) 1683.

31 Govor studentima High School na Madison Square Garden 3. 10. 1979, u: *Insegnamenti* 2 (1979) 566.

32 Govor mladima Nizozemske..., u: DC 67 (1985) 645.

33 Govor mladima Austrije na stadionu Prater u Beču 10. 9. 1983, u: *Insegnamenti* 6 (1983) 449–450.

Svaki susret Pape s mladima *evangelizatorski je događaj*. Papa daje mladima jasno do znanja da je evangelizacija jedno od bitnih poslanja Crkve. Razgovarajući s njima, ne samo da im želi posredovati Krista kao jedinu istinsku mogućnost pronaći sebe nego potaknuti da ga oni dalje naviještaju te postanu sada, a još više u budućnosti ostvarivatelji Crkve u toj njezinoj bitnoj funkciji. O mjestu mladih u Crkvi i njihovoj prvoj i najvažnijoj zadaći kaže mladim Francuzima da je to učiti poznavati Krista i da u tom temeljnom poslu svega naroda Božjeg nema razlike između muškarca i žene.³⁴ Na katolički odgoj spada, ne samo učiti Krista nego također širiti Evandjelje. „Mnoge su nade u vama, očekuje se vaša suradnja u svjedočenju Krista i prenošenju Evandjelja drugima – kaže Papa mladim Amerikancima. – Crkva vas treba. Svijet vas treba, jer mu je potreban Krist i stoga pripadajte Kristu. Radi toga vas molim da prihvatite svoje odgovornosti u Crkvi, odgovornost svojeg katoličkog odgoja: pomoći svojim riječima, a osobito primjerom života, širiti Evandjelje. Činite to molitvom, svojom pravednošću, iskrenošću, čestitošću.”³⁵ A mladima Meksika progovorit će ovako: „Nakon što ste susreli Krista, nakon što ste ga otkrili, ne možete ne osjetiti nužnost naviještati ga. Znajte biti izvorni svjedoci Krista, znajte živjeti i naviještati djelima i riječima svoju vjeru. (...) Svakoga od vas ide zanosna zadaća, biti navjestitelj Krista među svojim drugovima u školi i drugdje. Svatko od vas mora imati u srcu želju biti apostol među onima koji su oko vas.”³⁶ Najveći doprinos kojega mladi mogu dati svojim životom jest posredovati svijetu Krista.³⁷

Iz navedenih Papinih riječi slijedi da je naviještanje Krista zahtjev *katoličkog odgoja*, no ne manjka u njegovim govorima teološkog utemeljenja toga poslanja *u krstu i potvrdi*.³⁸

Kod mladih Papa nazire svojstva potrebna evangelizatoru više negoli kod ikog drugoga. „Dragi mladi, (...) vi posjedujete gotovo konaturalnu sposobnost za evangelizaciju. Jer evangelizacija se ne čini bez mladenačkog entuzijazma, bez mlado-

34 „Si vous me demandez par consequent : „Que devons-nous faire dan l'Eglise, surtout nous, les jeunes?” je vous repondrai: apprendre a connaitre Christ. *Constamment. Apprendre le Christ.* (...) L'experience de deux millenaires nous enseigne que dans cette oeuvre fondamentale, la mission de tout le peuple de Dieu, il n'existe *aucune difference* essentielle entre *l'homme et la femme.*” Govor mladima Francuske..., u: *Insegnamenti* 3 (1980) 1628.

35 Govor studentima High School..., u: *Insegnamenti* 2 (1979) 568.

36 Govor studentima Instituta Miguel Angel u Mexico City 30. I. 1979, u: *Insegnamenti* 2 (1979) 268. Otkrivši Krista kao vriednost, mladi ga ne smiju čuvati samo za sebe, nego naviještati ga drugima: „La vostra sete di assoluto non puo essere saziata dai surrogati di ideologie che conducono all'odio, alla violenza e alla disperazione. Solo Cristo, cercato ed amato con amore sincero, e fonte di allegria, di serenita e di pace. Pero dopo aver incontrato Cristo, dopo aver scoperto che e Lui, non si puo non sentire la necessita di annunciarlo. Sappiate essere testimoni autentici di Cristo; sappiate vivere e proclamare, con fatti e parole, la vostra fede.

Voi, carissimi giovani, dovete aver l'ansia e il desiderio di essere portatori di Cristo a questa societa attuale, piu che mai bisognosa di Lui, piu che mai alla ricerca di Lui, nonostante le apparenze inducano talvolta a credere il contrario.” Nav. dj., 268.

37 „And this is the greatest contribution you can make in your lives: to *communicate Christ to the world.*” Govor mladima Walesa..., u: *Insegnamenti* 5 (1982) 2100.

38 Usp. nav. dj., 2100.

sti srca, bez cjelovitosti kvaliteta kojima je mladost obdarena: radost, nada, providnost, odvažnost, kreativnost, idealizam... Da, vaša osjetljivost i vaša spontana požrtvovnost u težnji prema svemu onom što je lijepo, čine svakoga od vas 'naravnim saveznikom' Krista."³⁹ Na temelju tih antropoloških prednosti mladih, Papa će ih uporno pozivati na suradnju u evangelizaciji: „Uskršli Krist poziva svoje na evangelizaciju govoreći im: 'bit ćete mi svjedoci' (Dj 1,8). *Eto ključnih riječi!* (...) Prihvatite, ljubljeni mladi, prihvatite još jednom poziv Kristov: *Budite njegovi svjedoci.*"⁴⁰ Posebno pokretački snažno progovorio je u tom smislu mladima Austrije: Isus vam kaže: '*Ja vas šaljem*'. Ne ostanite sjediti u udobnosti. Ne ostanite sjediti u svojim sumnjama, tjeskobama, nego pođite. Znadete put. Naš put je Isus Krist. *Pođimo tim putem zajedno!*"⁴¹

Na istoj antropološko-kristološkoj pozadini Papa podsjeća mlade da postoje različite mogućnosti njihova svjedočenja Evandjelja: kao svećenici u službi riječi i sakramenata; kao redovnici ili redovnice ostavljajući sve da bi nasljedovali Krista i služili ljudima, kao kršćanski bračni drugovi koji jedan drugome i svojoj djeci omogućuju sazrijevanje u Bogu; kao ljudi koji su spremni pomagati i služiti siromašnima, bolesnima, napuštenima, tjeskobnima i duševno ranjenima. Bilo koji poziv, življen u vjeri, služi na izgradnju Crkve.⁴²

c) Oporba mladih prema Crkvi i u Crkvi

Sva svojstva mladih o kojima se Papa veoma pozitivno izražava u svojim govorima i eklezijalno ih nalazi vrijednima, imaju katkad kod mladih i svoj *negativan izraz* s obzirom na Crkvu. Naime, njihova otvorenost i radikalno opredjeljenje za istinske vrijednosti života, zajedništvo, povjerenje koje žive, ... sve se to kod mladih nerijetko artikulira u oporbu prema tzv. institucionaliziranoj vjeri u Crkvi i postaje žestoka kritika nedosljednosti življenja u Crkvi. Ta oporba je pokatkad sročena u slogan „Isus da – Crkva ne!”

U samoj toj činjenici valja pročitati onaj znak vremena, kojeg je Sabor razabrao u pojavi suvremenog ateizma, kad je kazao da i sami vjernici snose dio krivnje za njega, ukoliko su svojim nevjerodostojnim životom skrili lice pravoga Boga i svjedočili krivog boga.⁴³ Ukoliko je ateizam protiv krive slike Boga, on je ujedno vapaj i potraga za pravim Bogom.

U tom smislu može se i oporba mladih prema Crkvi razumjeti kao neprihvaćanje loše življene crkvenosti i ujedno poticaj i poziv Crkvi na njezino vjerodostojnije i dosljednije življenje.

Papa u svojim susretima s mladima ne bježi od tog problema. Karakteristično je ono što govori mladim Nizozemcima. Naime, kroz svoja pitanja koja su ti mladi

39 Govor mladima Portugala.... u: *Insegnamenti* 5 (1982) 1680.

40 Nav. dj., 1684–1685.

41 Govor mladima Austrije..., u: *Insegnamenti* 6 (1983) 451.

42 Usp. Govor mladima Njemačke..., u: *Insegnamenti* 3 (1980) 1352; Govor mladima Portugala..., u: *Insegnamenti* 5 (1982) 1681; Govor mladima Austrije..., u: *Insegnamenti* 6 (1983) 450.

43 GS 19.

postavili, daju Papi do znanja svoje neslaganje s Crkvom, svoju oporbu. Vide Crkvu kao instituciju koja samo fabricira zakone i zabrane, postavlja ograde na seksualnom području, s obzirom na ulogu žene u Crkvi, te se izjavljuju potlačenima zbog njezine krutosti.⁴⁴

Papa ne odbija njihovu oporbu, dapače njihova pitanja i primjedbe smatra dragocjenima: „Crkva – kaže im – mora uvijek biti mlada Crkva. Ona se mora dnevno obnavljati, obraćati. Mora donositi odgovor na aktualna pitanja. Vi znate bolje od ikoga o kakvim je pitanjima riječ. Vi ste, više nego išta drugo, sinovi ove generacije. Vi trebate također davati primjedbe o Crkvi, o vašoj Crkvi. Primjedbe katkad gorke. Vi ćete razumjeti da mi koji smo iz starije generacije pokatkad imamo poteškoća razumjeti ta pitanja. Pokatkad ste nam sami vi poteškoća. No, mi ne želimo da nam zbog toga prestanete postavljati pitanja. Nastavite nam govoriti sve, pošteno. (...) Vaše primjedbe moraju se smjestiti u okvir istinske brige za Crkvu. Crkva mora činiti ono što od nje Krist očekuje. To je ono najvažnije o čemu je ovdje riječ.”⁴⁵

S mnogo obazrivosti i takta, Papa je ovim svojim riječima donio svjetla u problem oporbe mladih prema Crkvi. On očito zna da upravo zato da jedna istina ostane istina u novim i promjenljivim životnim situacijama, valja je stavljati uvijek iznova u pitanje. Više nego itko, mladi to čine s Crkvom. Papa ujedno daje razumjeti da postoji dvostruka kritika Crkve: *vanjska* i *nutarnja*. Vanjska vidi Crkvu u društvenom ambijentu, mjeri je njegovim kriterijima i želi modernu, suvremenu, naprednu Crkvu u njezinu moralu, strukturama, instituciji i zakonima, prilagodenu vremenu. Papa jasno upozorava mlade da je na taj način Crkva u opasnosti da prestane biti proročka snaga društva. I koliko god Crkva mora imati sluha i za vanjsku kritiku, ipak nikada ne smije zaboraviti da je njezina istinska kritika ona nutarnja, sam Isus Krist, njezin Gospodin, koji joj određuje postojanje i strukturu. Jedino po toj svojoj nutarnjoj kritici, po Isusu Kristu, Crkva se može obnoviti u svom identitetu. Taj jedini valjani teološki kriterij kritike Crkve Papa će snažno dozvati u pamet mladim Nizozemcima: „Crkva nije izmislila samu sebe; ona zna da je pronalazak ljubavi Kristove i jedino njegove volje na koju ljubomorno gleda da bi je svaki dan bolje razumjela uz pomoć Duha Svetoga, da potpuno ostvari spasenjsku svrhu za dobro čovječanstva.”⁴⁶

Podsjećajući da Krist nije permisivan, reći će mladim Austrijancima: „Uvjeren sam da ne želite Crkvu koja bi Isusove zahtjeve podrezala ili vrijednosti vjere olako napustila. Vi želite Crkvu koja jasno govori i vjerodostojno živi. Ne predajući se duhu vremena, treba suvremenom čovjeku posredovati nađu. Ona to čini:

---

44 „Vous avez encore de nombreux préjugés et des suspicions dans votre rencontre avec l'Eglise. Vous m'avez fait savoir que vous la considérez souvent comme une institution qui ne fait que promulguer des règlements et des lois. Vous pensez qu'elle met beaucoup de parapets dans divers domaines: la sexualité, le structure ecclésiastique, la place de la femme dans l'Eglise. Et la conclusion à laquelle vous arrivez est qu'il existe un profond hiatus entre la joie qui émane de la parole du Christ et le sentiment d'oppression que suscite en vous la rigidité de l'Eglise.” Govor mladima Nizozemske.... u: DC 67 (1985) 646.

45 Nav. dj. 647

46 Isto.

- kađ u ljudima podržava budnim uvjerenje da oslobođenje struktura ovisi o *oslobodenju srca*;
- kada spasenje ne očekuje samo od naših vlastitih napora nego ponajprije kao *Božji dar*;
- kad naviješta Boga kao naše *konačno ispunjenje* i oslobađa nas straha da ćemo promašiti sreću ako si je sami ne priskrbimo brzim potezom;
- kad živi radosnu jednostavnost, imajući u *Bogu* svoje pravo bogatstvo.”⁴⁷

U kontekst oporbe mladih u Crkvi smješta se na neki način i pitanje pojedinih duhovnih pokreta mladih. Pokreti su to unutar Crkve, ali nerijetko nose sa sobom opasnost zatvaranja u granice vlastite grupe i isključivosti, te umjesto kvasca obnove Crkve, lako mogu postati kamen smutnje. Iz Papinih govora kao da treba zaključiti da je uzrok tom zatvaranju pojedinih grupa mladih nedovoljno življeno zajedništvo u Crkvi, te u tim grupama valja ponajprije vidjeti izazov i poticaj na dosljednije življenje tog zajedništva, ne pribjegavajući novim isključivostima, kojima se takve grupe odbacuju, nego se truditi oko razumijevanja i prihvaćanja jedni drugih. S puno obzirnosti Papa će potaknuti na uzajamno poštovanje mladih i starijih u Crkvi: „Kao u obitelji moramo imati strpljivosti jedni za druge: vi s obzirom na naš prijedeni put kojeg sudite pametno, a mi s obzirom na vašu impulzivnost. Imajmo poštovanja jedni za druge. I vjerujte mi, da mi ne možemo dopustiti da nas napustite. Vi ste nenadomjestivi.”⁴⁸ Nije ekleziološki beznačajno što Papa ovdje, a i u nekim drugim svojim govorima, ne upotrebljava za Crkvu sliku *društva*, nego *obitelji* te tako indirektno ujedno razjašnjava koji je karakter službi u Crkvi i koji bi odnosi trebali vladati u Božjem narodu.

Zaključimo! Ovo izlaganje nije ni iscrpno ni doradeno. Htjelo je biti učenje pozitivnom pristupu mladima i otkrivanje njihove eklezijalne vrijednosti u njezinim mnogovrsnim nijansama, kroz Papine stavove prema mladima. Iz svega rečenog proizlazi da mladi kao mladi nemaju neko svoje posebno crkvenotvorno značenje, ali posjeduju svojstva u kojima Crkva, kao u znaku, prepoznaje samu sebe i ujedno žive mnoge vrijednosti koje su poziv i poticaj Crkvi da zauzetije živi svoju izvornost, na koju je trajno poziva Isus Krist.

RIASSUNTO

L'articolo tratta il tema dei giovani dal punto di vista ecclesiologicalo-dogmatico. Il tema risulta piuttosto complesso. Da una parte, ai giovani – in quanto tali – non si puo attribuire un significato ecclesiologicalo specifico. Dall'altra parte, benché sia teologicamente corretto partire da quello che la Chiesa crede di se stessa ed esaminare da questo punto di vista il fenomeno dei giovani, tuttavia un tale procedimento non e privo del rischio di una 'ideologizzazione' dei giovani ai propri usi.

L'autore dell'articolo trova che i diversi discorsi di papa Giovanni Paolo II ai giovani offrono un paradigma valido della valutazione ecclesiologicala dei giovani,

47 Govor mladima Austrije..., u: *Insegnamenti* 6 (1983) 449–450.

48 Govor mladima Nizozemske..., u: *Insegnamenti* 67 (1985) 647.

esaminandone alcuni elementi significativi. Il valore fondamentale dei giovani sta nella loro apertura e ricerca di veri valori di vita. In questo fatto la Chiesa scopre il segno di se stessa, in quanto chiamata a un continuo rinnovamento nel suo andare verso la pienezza di vita escatologica. Grazie alla presenza di Cristo, eternamente giovane, la Chiesa è la vera giovinezza del mondo. Per questa stessa apertura i giovani appaiono dei collaboratori naturali di Cristo e, particolarmente sensibili per la Buona Novella, possono diventare non solo dei ricevitori ma anche dei portatori dell'evangelizzazione, attraverso la quale la Chiesa si realizza in una delle sue dimensioni essenziali. Sulla stessa via, la protesta dei giovani contro la 'religione istituzionalizzata', può rappresentare una esigenza alla Chiesa di vivere più fedele la sua ecclesialità.